

**Läsavvisning för delkurs 2 ”Att nå det förflutna, material och metodik”
9 högskolepoäng (6 veckor)**

Nedan beskrivs texter som är relevanta till de olika kursmomenten. Utöver dessa texter finns även vissa hemsidor angivna som kan vara användbara i sammanhanget. All litteratur är relevant för kursen och bör läsas, men observera att föreläsningar och litteratur inte alltid är helt överensstämmande. Dock berör litteraturen och föreläsningarna principiellt liknande teman. Litteraturen fördelar sig inte heller jämnt över veckorna, och alla föreläsningar är inte heller täckta av specifika passager i litteraturen. Läsningen får således planeras individuellt.

Observera att momenten kan komma i en annan ordning, beroende på den aktuella terminens schema.

Kursmoment	Lärare	Abstract	Aktuell litteratur och hemsidor
Föreläsning Vad finns kvar? Arkeologiska formationsprocesser	Debbie Olausson	Lämningar efter mänskliga aktiviteter finns överallt omkring oss men vilka faktorer och processer bestämmer egentligen över vad som bevaras och vad som inte bevaras. Denna övning tar fasta på olika faktorer och processer som påverkar bevarandet av de materiella lämningarna.	Renfrew & Bahn 2004 kap. 2 Gräslund 1996 s. 53-56 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/
Föreläsning Likt och olikt: typologi, fyndkombination och klassificering	Debbie Olausson	Denna föreläsning går igenom några av arkeologins mer grundläggande principer när det gäller indelning och gruppering av fyndföremål. Studier av likheter och olikheter tillsammans med studier av fyndkombinationer i det arkeologiska fyndmaterialet är några av de dateringsmetoder som arkeologin länge arbetat med.	Gräslund 1996 s. 15-21, 37-52, 57-65
Föreläsning Dateringsmetoder inom arkeologin	Dominic Ingemark	Föreläsningen behandlar tre temata: <ul style="list-style-type: none"> • Varför datering är så viktigt för arkeologin som ämne • Begreppen relativ och absolut datering • Olika former av dateringsmetoder Olika dateringsmetoder som kommer att tas upp till diskussion är bland annat: Datering med radioaktiva isotoper, Dendrokronologi, Isborrkärnor, Lervarvskronologi, Numismatik, Historiska och epigrafiska källor Då datering, dateringsmetoder och kronologi är av en central betydelse för arkeologiämnet så kommer jag även i korthet att återkomma till en del av det som redan behandlats tidigare i kursen – exempelvis stratigrafi och typologi – för att ge en nödvändig repetition av dessa.	Gräslund 1996 s. 7-13 Renfrew & Bahn 2004 kap. 4 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/

<p>Föreläsning Analogibruk inom arkeologin</p>	<p>Dominic Ingemark</p>	<p>Det är ingen överdrift att hävda att arkeologin sett radikalt annorlunda ut om man inte kunnat använda sig av analogier hämtade från den antropologiska och etnologiska forskningen. Denna föreläsning inleds således med en forskningshistorisk exposé över hur man använt dessa former av analogier inom forskningen sedan 1500-talet. En rad olika forskningsinriktningar där analogibruket är centralt kommer att vidröras: etnoarkeologin, den experimentella arkeologin samt garbologin. Jag kommer vidare att ta upp en rad frågor till diskussion, som hur analogier kan hjälpa oss i tolkningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Av artefaktens funktion. • Hur artefakter tillverkats, och vilka restprodukter som uppstår till följd av tillverkningen. • Hur vi kan få inblick i hur de arkeologiska formationsprocesserna fungerar. Det vill säga vilka arkeologiska spår människan lämnar efter sig, hur de byggs upp och hur de kan tolkas. • Hur analogier kan hjälpa oss förstå hur samhällen kan vara uppbyggda organisatoriskt och ekonomiskt. <p>Exemplen till denna lektion kommer att hämtas från hela världen och från en rad tidsåldrar, exempelvis: keramiktillverkning i Moche-kulturens Peru, traditionell ekonomi i Trobrianderna, sopor på en vägstump i Arizona under 1970-talet.</p>	<p>Renfrew & Bahn 2004 kap. 2, 5, 7-10</p>
<p>Föreläsning Materiell kultur och tolkning</p>	<p>Mats Roslund</p>	<p>Föreläsningen behandlar tolkningsprocesser inom arkeologi. Vi kommer att diskutera hur arkeologer skapar berättelser utifrån föremål och dess kontext och definiera begrepp som beskrivning, tolkning, kontext och perspektiv. Vi kommer att titta på skillnader i arbetssätt om man behandlar det förflutna antingen ur ett arkeologiskt perspektiv eller ett historiskt-arkeologiskt perspektiv. Bland annat konkretiserar jag begreppen korrelation, association/kontext och kontrast utifrån Andréns bok "Mellan ting och text".</p>	<p>Renfrew & Bahn 2004 kap. 4 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/ Andrén 1997</p>

Föreläsning Fältinventering och survey	Dominic Ingemark	Denna lektion kommer att behandla en viktig arkeologisk undersökningsmetod – fältinventering, eller som den brukar benämnas inom den klassiska arkeologin: survey. Det som kommer att tas upp till diskussion är bland annat: <ul style="list-style-type: none"> • Vad är fältinventering för ett slags metod? • Fältinventering i praktiken: hur går det till? • Resultat från fältinventeringar, och hur man tolkar dem. • Källkritiska och praktiska problem förknippade med fältinventeringen som metod. • Vilka för- respektive nackdelar har denna metod i jämförelse med traditionell utgrävning? 	Renfrew & Bahn 2004 kap. 3 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/
Föreläsning Metalldetektor – nytta eller katastrof?	Fredrik Ekengren	Föreläsningen behandlar bruk och missbruk av metalldetektorer. Jag poängterar att det är frågan om ett redskap på gott och ont. Ett viktigt inslag är lagstiftningen kring dem, den danska och den svenska. Jag behandlar frågan om hur bilden av järnålderssamhället förändrats i och med att en helt ny fyndkategori kommit fram och vad detta fått för konsekvenser för uppfattningen av järnålder i Danmark respektive Sverige. En faktor att beakta är den bild utbredningskartor ger. Man kan tro att de visar skillnader i förekomst av en föremålstyp när de i själva verket visar variationer i järnålderstida gravskick eller konsekvensen av variationer i modern lagstiftning.	Renfrew & Bahn 2004 kap. 3 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/
Föreläsning Keramik som arkeologiskt material	Dominic Ingemark	I denna föreläsningar tas en rad centrala teman upp: <ul style="list-style-type: none"> • Vad är keramik egentligen? • Hur tillverkar man keramik? • Varför är keramik så viktigt i den arkeologiska forskningen? • Hur behandlar man keramik vid arkeologiska utgrävningar? • Hur daterar man keramik? Skälet till att keramik ägnas en särskild lektion är att det är oerhört vanligt förekommande arkeologiskt material. Det bevaras under de flesta förhållande bra – tillskillnad från många andra material – och användes i många kulturer världen över.	Renfrew & Bahn 2004 kap. 8 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/
Föreläsning Ben som arkeologiskt källmaterial	Torbjörn Ahlström		Arcini 2003 Ericson 1989 Renfrew & Bahn 2004 kap. 7

Gruppövningar osteologi, tema Skelettet	Torbjörn Ahlström		Arcini 2003 Ericson 1989 Renfrew & Bahn 2004 kap. 7
Föreläsning Landskap, kartor och retrospektiv analys (inkl fornminnesinventering)	Anders Ödman	Det börjar med en berättelse om kartans historia och tanken bakom karterandet vilket skiftar från tid till annan. Från 1500-talet koncentreras föreläsningen till den nordiska kartan fram till de moderna kartorna och i detta sammanhang redogörs också för kartornas användbarhet i olika forskningssammanhang. Därefter redogörs för olika projekt som är gjorda utifrån RAÄ:s inventeringskartor. Det visas hur man når fms, Google Earth och lantmäteriets historiska kartbas. Slutligen presenteras ett kulturgeografiskt arbetssätt utifrån historiska kartor med protokoll för att få fram en sockens historia. Studenterna får en liten fråga att lösa med hjälp av nätet vilken ska besvaras nästa gång jag träffar dem	Ale 2008:3
Föreläsning Materiell kultur och text med borgundersökningar som exempel	Mats Mogren	Föreläsningen utgår från Anders Andrens (Andren 1997) fem traditioner inom den historiska arkeologin och i synnerhet den som han kallar den historiska traditionen. Begreppet och traditionen problematiseras och vi försöker modernisera begreppet så långt det går. Barbara Little ger i sin bok (Little 2007) flera exempel på hur man i Amerika arbetat inom denna tradition och två av dem – Little Big Horn och Colonial Williamsburg – kommer att presenteras närmare. Därefter ges svenska exempel från borgundersökningar (Mogren, text som kommer att distribueras till alla som Pdf-fil), först Faxeholm där arkeologin blev ett korrektiv och en utfyllnad till den historiska kunskapen, sist Borganäs som blev ett utmärkt exempel på historisk arkeologi när den är som bäst; där arkeologiska och historiska resultat <i>förklarar varandra</i> .	Andrén 1997 Mogren handouts
Stadsvandring På spåret av det medeltida Lund	Jes Wienberg	En berättelse kring det medeltida Lund och en vandring till olika platser och monument, t ex runstenar, Allhelgonaklostret, Kanikresidenset, Dekanresidenset, Krognoshuset, Fru Görvels gård, Drotten ruinmuseum, Liberiet och Lunds domkyrka. Längs vägen presenteras byggnadsarkeologin som metod.	Handouts
Studiebesök på historiska museets magasin, Gastelyckan	Dominic Ingemark		

<p>Föreläsning Experimentell arkeologi som metod</p>	<p>Anders Ödman</p>	<p>Ur ett mycket personligt perspektiv berättar jag om min upplevelse av den experimentella arkeologin. Den experimentella arkeologins historia presenteras varefter ett antal olika experiment jag varit med om presenteras. Slutligen presenteras den undervisning i experimentell arkeologi som sker vid institutionen samt ett axplock av de studentexperiment som gjorts</p>	<p>Renfrew & Bahn 2004 kap. 8 http://www.thamesandhudsonusa.com/web/archaeology/</p>
<p>Föreläsning Historiska och litterärt källmaterial</p>	<p>Renée Forsell</p>	<p><i>Litterärt källmaterial till antiken</i> Fördelar och problem: fördel att det alls finns; nackdelar att vi saknar så mycket (t.ex. exemplet Aischylos). Skrivet normalt av en manlig elit för sina likar. Nämn papyrer. Olika genrer och kategorier, som kan användas på helt olika sätt: politisk historia (källkritik!), social historia, mental och religiös historia (alldeles bortsett från den språkliga aspekten). Översättningar (från Att läsa antik text, handout) Exemplet Homeros, Odysseen, Horatius. <i>Hur bevaras antik text?</i> Papyrer; arabiska översättningar, handskrifter i kloster, bysantinsk verksamhet.</p>	<p>Iddeng 2000 kap. 1-4</p>
<p>Föreläsning Inskrifter som källmaterial</p>	<p>Renée Forsell</p>	<p>Vi ser närmare på olika typer av inskrifter och deras betydelse som källmaterial</p>	<p>Iddeng 2000 kap. 5 & 6</p>
<p>Hemtenta</p>	<p>Renée Forsell</p>		<p>Den totala angivna litteraturen på delkurs 2 kommer att examineras.</p>